

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ З ГАНДБОЛУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Семаль Н.В. Співак А.П.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Факультет здоров'я та фізичного виховання

Кафедра фізичного виховання

Вступ. Особливості тренерської роботи передбачають сукупність вимог до організації процесу підготовки майбутнього фахівця та подальшого підвищення кваліфікації протягом його професійної діяльності у відповідності до тенденцій розвитку ігрових видів спорту та їх правил [3]. Збільшення вимог до педагогічного професіоналізму фахівця в галузі фізичного виховання та спорту є однією із складових компонентів державних освітніх стандартів та програмно-нормативних документів. Освітні програми передбачають забезпечення підготовки фахівців з фізичної культури і спорту, що дозволяють сформувати їх загальні та професійні компетентності на основі сучасних тенденцій розвитку педагогіки, психології, теорії і практики спортивного тренування та ін.

На сьогодні тренер — особистість, від якої залежить процес спортивної підготовки, а також високі досягнення спортсменів на змаганнях різного рівня. Більшість тренерів, як правило, мають досвід спортивної діяльності та великий багаж теоретичних та практичних знань з різних галузей науки: теорії та методики спорту, медико-біологічних дисциплін, педагогіки та психології спорту [1]. Тренерів в Україні готують заклади вищої освіти III і IV рівнів акредитації. Переважній більшості випускників присвоюється кваліфікаційний рівень «бакалавр фізичного виховання і спорту», «магістр», «доктор філософії».

Мета дослідження - дослідити та проаналізувати особливості організації процесу підготовки майбутніх тренерів з гандболу у ЗВО.

Методи дослідження. Для дослідження використані наступні методи: аналіз та узагальнення даних наукових та методичних літературних джерел, мережі Інтернет, педагогічне спостереження, аналіз програмно-нормативних документів закладів вищої освіти України (ЗВО), методи математичної статистики.

Огляд фахової літератури з посиланням на джерела. Створення передумов для покращення ефективності діяльності тренера залежить від того, наскільки добре володіє тренер конкретним видом спорту, компетентності, культури і рівня педагогічної майстерності та фізичної підготовленості. Провідні вчені В.М. Платонов, 1997, 2015; М.Г. Озолін, 2003; В.В. Мулик, 2002; О.І. Камаєв, 2000, та ін., відзначають провідну роль організаційного та управлінського впливу тренерів на оптимальне функціонування системи спортивної підготовки [3].

Аналіз діяльності тренерів-початківців дозволяє визначити, що майбутні тренери з ігрових видів спорту по-різному володіють навичками та вмінням навчально-тренувальної та організаційної роботи, що є наслідком недостатнього практичного впровадження теоретичних знань.

Результати дослідження. Структура процесу підготовки тренерів складається з двох етапів: перший – під час якого майбутні фахівці фізичної культури і спорту отримують загальні та професійні компетентності у державних і приватних закладах вищої освіти; другий – професійно-прикладний етап реалізації практичних знань, вмінь та навичок на посаді тренера у ДЮСШ, СДЮШОР, спортивних клубах, товариствах та ін [2].

Освітній етап характеризується навчанням у ЗВО, яке регламентовано термінами здобуття освітньо-професійних і освітньо-наукових програм, обсягом змісту і годин, відведених на засвоєння матеріалів освітніх компонентів, що керуються Законом України «Про вищу освіту», Законом України «Про фізичну культуру і спорт», Стандартами вищої освіти України для першого та другого рівнів вищої освіти.

Досліджено, що фахівців галузі фізичної культури і спорту готують чимало закладів вищої освіти, серед яких є спеціалізовані. Аналіз освітніх програм, представлених на офіційних сайтах ЗВО, дає можливість стверджувати, що найкращі умови для підготовки тренерів з гандболу мають можливість створювати лише потужні спеціалізовані заклади освіти за умови, коли є достатня кількість студентів з даної спеціалізації, інші заклади вищої освіти формують групи об'єднуючи студентів з різних видів спорту, що ускладнює викладання специфічного навчального матеріалу відповідно обраного виду спорту (гандбол)[2,4]. Специфіка навчання без розподілу групи на спеціалізації вимагає потребу до узагальнення підходів у вивченні дисциплін (теорія і методика обраного виду спорту, теорія і методика фізичного виховання, медико-біологічних і спортивно-педагогічних дисциплін). Зміст викладання освітніх компонентів через названі причини не може охоплювати певні специфічні питання в тому обсязі, який необхідний для фахової підготовки тренера [2]. Структура процесу підготовки майбутнього тренера складається з лекційних, практичних, лабораторних, семінарських занять, проте сучасні вимоги організації освітньо-педагогічного процесу передбачають зменшення специфіки гандболу в контексті змістового наповнення освітніми компонентами (ОК) [2,4].

Фахова майстерність тренера формується з професійних знань і навичок, тобто поєднання загальнотеоретичної базової підготовки та спеціальної теоретичної підготовки. До загальнотеоретичної підготовки відноситься комплекс дисциплін, які формують світоглядний рівень фахівця, включаючи знання з історичних, філософсько-правових, соціальних, медико-біологічних, спортивно-педагогічних галузей. Спеціальну теоретичну підготовленість забезпечують знання з історії, теорії, методики, організації і педагогіки спорту, глибокі знання систем підготовки спортсменів і умов реалізації спортивного результату [1,4]. Тренер повинен володіти арсеналом теоретичних знань, систематично поповнювати їх, а також вміти використовувати їх у конкретних умовах для виконання конкретних завдань, тобто сформувати на теоретичній базі арсенал практичних навичок і умінь. Ґрунтовні знання техніки і тактики обраного виду спорту, методів і засобів розвитку фізичних якостей, у поєднанні з педагогічними і організаторськими навичками характеризують рівень підготовленості тренера [4].

Створюючи умови для отримання знань, вмінь та навичок професійної діяльності ЗВО спрямовують зусилля на практичне навчання майбутніх фахівців за допомогою проведення виробничих тренерських, практично-орієнтованих практик та практик за профілем майбутньої професії. Їх метою є формування у студентів зацікавленості вивчення умов та безпосередньої діяльності майбутнього фахівця фізичної культури і спорту, професією, ознайомлення їх з організаційною структурою та змістом проведення навчально-тренувальних занять [2,3]. Усі ці знання, уміння і навички необхідні для професійної діяльності тренера, зумовлюють теоретичну підготовку та практичну діяльність під час професійної підготовки.

Висновки:

1. Необхідність підготовки кваліфікованих майбутніх тренерів з ігрових видів спорту (гандбол) в процесі вивчення фахових дисциплін зумовлена вимогами сучасного рівня професійної підготовки фахівців фізичної культури та спорту

2. Навчання та удосконалення підготовки тренерів з гандболу у закладах вищої освіти має логічну структурну схему. Загальний зміст освітнього процесу, передбачений освітніми програмами ЗВО дозволяє набути необхідні знання і професійні компетентності. Форми організації процесу підготовки майбутніх тренерів з гандболу у переважній більшості закладів вищої освіти містять узагальнені підходи до вивчення тренерської діяльності і не можуть повноцінно враховувати специфіку виду спорту через об'єднання в групи студентів різних спеціалізацій [2].

Література:

1. Комоцька О. Сучасні підходи до специфіки тренерської діяльності. III Міжнародна наук.-практ. онлайн- конф. «Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики» за заг. ред. О. В. Ярмолюк. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. 2021. С.52-54. DOI: 10.28925/2021.51213168conf
2. Комоцька О.С. , Сушко Р.О. (2022) Програмно-нормативні основи підготовки тренерів з баскетболу в Україні Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова (3(148)). с. 67-73. ISSN 2311-2220
3. Мулик В.В., Камаєв О.І. Теорія системності та і системний підхід в професійній діяльності тренера. Харків, ХДАФК, 2017. 88с
4. Сопотницька О.В. Деякі аспекти та шляхи підготовки фахівців фізичного виховання до тренерської діяльності. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Київ – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. Вип. 24. С. 506-50

